



# ФАРОҲАМ ОВАРДАНИ ШАРОИТИ МУСОИД БАРОИ РУШДИ БОСУРҶАТ ВА БОЗ ҲАМ ВАСЕИ СОҶИБКОРӢ — ВАЗИФАИ МУҲИМТАРИНИ МО

← (Аввалаш дар сах.1).

Садҳо ҷамъатанони мо, аз ҷумла Анна Добрий аз Намангон, Наргиза Аминова аз Марғилон, Шахло Ҷулдошева аз вилояти Хоразм, Мунира Кариева ва Мадина Аюпова аз Тошканд, Наргиза Бекмуратова аз вилояти Тошканд, Муҳаббат Қайумова аз вилояти Сурхондарё дар кишвар шўҳрат пайдо карданд.

Дар давоми 5 соли охир шумораи соҳибкорони ҷавон дар Ўзбекистон 5 маротиба афзоиш ёфта – имрӯз беш аз 500 ҳазор нафар ҳастанд.

Вусъати минбаъдаи иштироки занон ва ҷавонон дар фаъолияти соҳибкорӣ, дастгирии ҷамаҷонибаи онҳо минбаъд низ аз афзалиятҳои сиёсати иқтисодии мо хоҳанд буд. Дўстони азия!

Барои мо, соҳибкорон, ки ҳамеша дар ҷустуҷӯ ҳастанд, барои ҷизи навар саъй мекунанд, ҷама ҷизро ба кор мебаҳшанд, — ин ватандўстони воқеӣ, фидокор, ба Ватани худ содиқ ҳастанд ва мо онҳоро хеле қадр мекунем.

Ман меҳоман ба соҳибкорон барои кўмак ба мардуми мо дар даврари мушкилоти ва озмоишҳои пандемияи расонадашуда миннатдори худро баён кунам – онҳо на танҳо тиҷорати худро нигоҳ доштанд, балки ташкили ҷойҳои кориро идора доданд, ниёзмандонро дастгирӣ мекунанд, истеҳсолот ва содиротро афзоиш медиҳанд.

Ҳамчун миннатдори амиқ бори аввал ман аз номи Президенти Ҷумҳурии Ўзбекистон ба унвони 100 нафар ҷунин соҳибкорони фаъол ва фидокор сипоснома имзо кардам.

Панҷоҳ нафари онҳо дар ин толор ва панҷоҳ нафарашон дар студияҳои минтақавӣ ҳузур доранд.

Бо истифода аз фурсат, ман бори дигар ба ин соҳибкорони саховатманд, нерўманд, дўстдори самимонаи кишвар ва мардуми худ миннатдори самими худро баён мекунам ва умедворам, ки шумораи ҷунин одамони оличаноб дар кишвари мо ҳар рӯз афзоиш меёбад.

Ҳамватанони азия!

Барои аввал мо тасмим гирифтем бо шумо дар шакли муколамаи ошкоро мулоқот карда, мушкилоти соҳаи тиҷоратро муфассал баррасӣ кунем.

Тавре ки шумо медонед, дар ҷараёни татбиқи ҷораҳои, ки ба паст кардани сатҳи камбизоатӣ тавассути кор дар қисмати маҳаллаҳо ниғоронида шудаанд, мо ҳадафҳои муҳимро барои муайян кардани нуктаҳои афзоиш дар маҳалҳо, хоҳиши беқори ва афзоиши даромади аҳоли муайян кардем. Дар ин раванд ниҳодҳои давлатӣ ва ҷамаи ташкилотҳои хидматрасон бояд ҷамарўза бо соҳибкорон дар тamos бошанд ва ба онҳо ёрии амали расонанд.

Дар рафти омодагӣ ба муколамаи имрӯза, бинобар омадани саволҳо ва пешниҳодҳои зиёд, мо маҷбур шудем, ки муҳлати қабули дархостҳоро то 10 рӯз – аз 1 то 10 август дароз кунем. Аз соҳибкорон беш аз 15 ҳазор сулоҳ, пешниҳод ва ташаббусҳо расиданд, то айни ҳол аз рӯи ақсарияти онҳо дар маҳалҳо қарорҳо қабул шудаанд.

Хусусан дар вилоятҳои Андиҷон, Намангон ва Сурхондарё қорҳои доимӣ ташкил карда шуданд, ки дар натиҷаи онҳо дар тўли муддати кўтоҳ 90 фоизи масъалаҳои соҳибкоронамон ҳал карда шуданд, бешубҳа моро шод мегардонанд.

Дар он ҷое, ки фазои мусоид фароҳам оварда шудааст, дар он ҷое ки роҳбарони минтақаҳо ва соҳаҳо талаботи Президентро дуруст мефаҳманд, усулҳои кор ва муносибат ба соҳибкорон низ тағйир ёфтааст. Ҳамзамон худӣ мардуми мо ба фаъолияти раҳбароне, ки бо ташвиши соҳибкорон зиндагӣ намекунанд, ба онҳо кўмак намекунанд ва ба мушкилоти онҳо сарфаҳм намераванд, баҳо хоҳанд дод. Дар сафи мо барои онҳо ҷой нест, дар оянда низ ҷунин хоҳад буд.

**Мо ҷама бояд возеҳ дарк кунем, ки муроҷиати соҳибкорон оннаи ҳолати ислоҳот аст.** Аз ин нуктаи назар, муҳим аст, ки ҳар як роҳбари вазорат ё идора, ҳокими вилоят, ноҳия ё шахр ин муроҷиатҳоро баҳои фаъолияти худ донад, хулосаҳои дуруст барорад ва кори худро дар ин самт ба қўлӣ тағйир диҳад.

Нисбати раҳбароне, ки ташаббус нишон дода наметавонанд, қўшиш намекунанд, ғояҳои навро пешниҳод намекунанд, тағйир ёфтан намеҳаҳанд, ҷораҳои дахлдор татбиқ карда мешаванд.

Мухтарам намоёндагони тиҷорат! Ман бо масъалаҳои дар муроҷиатҳои шумо бардошташуда бодикқат шинос шудам. Аз ин рӯ, ман аз ҷама мушкилоте, ки шуморо ба ташвиш меорад, пурра огоҳам.

То имрӯз мо муҳимтарин ин мушкилотро ба низоми даровардем ва барои ҳалли онҳо барномаи ҷорабанихоро дар 7 самти калидӣ таҳия намудем, ки имрӯз меҳоман бо шумо ба таври муфассал баррасӣ кунам.

**Самти аввал.** Чил фоизи дархостҳои шумо ба маблағгузори тиҷорат ва қарздиҳӣ марбутанд. Дар онҳо асосан ставкаҳои баланди ғойазӣ оид ба қарзҳо таъкид меёбанд, ки ақсари онҳо ба муддати кўтоҳ ва бо шарҳҳои барои соҳибкорон ноқўлай дода мешаванд.

Масалан, намоёндагони қорҳонаи истеҳсоли маҳсулоти электротехникии «Sam Elektro Servis»-и ноҳияи Ургут хабар доданд, ки ба миқдори 2,5 миллиард сўм ба муҳлати 3 сол вом гирифтаанд, аммо барои онҳо то ки даромад ба даст оранд камаш 5 сол лозим аст.

Дар ҳақиқат, бояд иқрор шуд, ки муҳлати ақсари қарзҳо барои соҳибкорон аз се сол зиёд нест.

Илова бар ин, қарзҳо бо асўри хориҷӣ, ки аз ҷониби бонкҳо ба тақрибан 18 ҳазор соҳибкор бо 8-10 фоизи солона дода мешаванд, аз ҳисоби афзоиши мунтазамӣ қурб боиси хароҷоти иловагӣ мешаванд. Аз рӯи ин масъала зиёда аз ҳазор дархост ворид карда шуд, ки ин нишон медиҳад, ки ин як масъалаи ҷиддӣ буда, ба рушди соҳибкорӣ монеъ мешавад. Дар робита ба ин, зарур аст, ки оид ба ташаққул додани заминҳои захиравии дарозмуддати бонкҳои тиҷоратӣ ва ставкаҳои ғойизии қобили қабул бинобар қарзҳо ҷораҳои таъхирнопазир андешида шаванд.

**Ҷум,** барои афзоиши капитализатсияи бонкҳо имкониятҳои иловагӣ фароҳам оварда мешаванд. Барои ин, соли оянда бонкҳо аз Фонди таҷдид ва рушд бо шарҳҳои бозорӣ 600 миллион долларӣ иловагӣ мегиранд. Ин маблағҳо ҳам дар бонкҳои давлатӣ ва ҳам ҳусусӣ дар асоси озмун ҷойгир карда мешаванд.

Онҳоро бонкҳое мегиранд, ки нақшаи тиҷорати бехтарин, лоиҳаҳои дорои таъсири бештар ва шумораи ҷойҳои қориро пешниҳод мекунанд.

**Дуом,** худӣ бонкҳо, ки барои дарёфти маблағҳои дар боло зикргардида даъво доранд, инчунин камаш 30 фоизи захираҳои иловагиро аз сарчашмаҳои бозорҳои молиявӣ беруни ва дохилӣ қалб хоҳанд кард. Аз ҷумла, бонкҳо соли оянда дар бозорҳои байналмилалӣ молиявӣ евробонкҳоро бо пули миллий ба маблағи умумии 5 триллион сўм ҷойгир мекунанд.

Мо инчунин барои бонкҳои қалони хориҷие, ки технологияҳои муосирро истифода мебаранд ва барои дар бозори Ўзбекистон қор кардан омодаанд, имкониятҳои васеъ фароҳам хоҳем овард. Ин дар навбати худ барои соҳибкорони мо шароити мусоид фароҳам меорад ва дар натиҷа дар низоми бонкӣ муҳити солими рақобат ташаққул меёбад, ки барои мо хеле муҳим аст.

Мо инчунин барои бонкҳои қалони хориҷие, ки технологияҳои муосирро истифода мебаранд ва барои дар бозори Ўзбекистон қор кардан омодаанд, имкониятҳои васеъ фароҳам хоҳем овард. Ин дар навбати худ барои соҳибкорони мо шароити мусоид фароҳам меорад ва дар натиҷа дар низоми бонкӣ муҳити солими рақобат ташаққул меёбад, ки барои мо хеле муҳим аст.

Мо инчунин барои бонкҳои қалони хориҷие, ки технологияҳои муосирро истифода мебаранд ва барои дар бозори Ўзбекистон қор кардан омодаанд, имкониятҳои васеъ фароҳам хоҳем овард. Ин дар навбати худ барои соҳибкорони мо шароити мусоид фароҳам меорад ва дар натиҷа дар низоми бонкӣ муҳити солими рақобат ташаққул меёбад, ки барои мо хеле муҳим аст.

Мо инчунин барои бонкҳои қалони хориҷие, ки технологияҳои муосирро истифода мебаранд ва барои дар бозори Ўзбекистон қор кардан омодаанд, имкониятҳои васеъ фароҳам хоҳем овард. Ин дар навбати худ барои соҳибкорони мо шароити мусоид фароҳам меорад ва дар натиҷа дар низоми бонкӣ муҳити солими рақобат ташаққул меёбад, ки барои мо хеле муҳим аст.

Мо инчунин барои бонкҳои қалони хориҷие, ки технологияҳои муосирро истифода мебаранд ва барои дар бозори Ўзбекистон қор кардан омодаанд, имкониятҳои васеъ фароҳам хоҳем овард. Ин дар навбати худ барои соҳибкорони мо шароити мусоид фароҳам меорад ва дар натиҷа дар низоми бонкӣ муҳити солими рақобат ташаққул меёбад, ки барои мо хеле муҳим аст.

Мо инчунин барои бонкҳои қалони хориҷие, ки технологияҳои муосирро истифода мебаранд ва барои дар бозори Ўзбекистон қор кардан омодаанд, имкониятҳои васеъ фароҳам хоҳем овард. Ин дар навбати худ барои соҳибкорони мо шароити мусоид фароҳам меорад ва дар натиҷа дар низоми бонкӣ муҳити солими рақобат ташаққул меёбад, ки барои мо хеле муҳим аст.

Мо инчунин барои бонкҳои қалони хориҷие, ки технологияҳои муосирро истифода мебаранд ва барои дар бозори Ўзбекистон қор кардан омодаанд, имкониятҳои васеъ фароҳам хоҳем овард. Ин дар навбати худ барои соҳибкорони мо шароити мусоид фароҳам меорад ва дар натиҷа дар низоми бонкӣ муҳити солими рақобат ташаққул меёбад, ки барои мо хеле муҳим аст.

Мо инчунин барои бонкҳои қалони хориҷие, ки технологияҳои муосирро истифода мебаранд ва барои дар бозори Ўзбекистон қор кардан омодаанд, имкониятҳои васеъ фароҳам хоҳем овард. Ин дар навбати худ барои соҳибкорони мо шароити мусоид фароҳам меорад ва дар натиҷа дар низоми бонкӣ муҳити солими рақобат ташаққул меёбад, ки барои мо хеле муҳим аст.

Мо инчунин барои бонкҳои қалони хориҷие, ки технологияҳои муосирро истифода мебаранд ва барои дар бозори Ўзбекистон қор кардан омодаанд, имкониятҳои васеъ фароҳам хоҳем овард. Ин дар навбати худ барои соҳибкорони мо шароити мусоид фароҳам меорад ва дар натиҷа дар низоми бонкӣ муҳити солими рақобат ташаққул меёбад, ки барои мо хеле муҳим аст.

розигии Бонки марказӣ барои ташкили қассаҳо, қушодани филиалҳо дар минтақаҳо лозим намешавад. Инчунин оид ба микрокредитҳо (300 миллион сўм) ва микрофинанс (600 миллион сўм) барои соҳибкорон маҳдудиятҳои маъҷуда аз байн бардошта мешаванд.

Ҳамзамон, ба ташкилотҳои маблағгузори хурд ҳуқуқи қалби маблағ аз дигар ташкилотҳо ва баровардани вомбарғҳо дода мешавад. Ин озмонҳо инчунин ҳақдоранд, ки пардохтҳоро дар баробари бонкҳо қабул кунанд.

Умуман, ба туфайли ин имкониятҳои нав, барои соҳибкорони мо дар бозори кредит захираҳои иловагӣ пайдо мешаванд – дар як сол 10 триллион сўм.

**Самти дуум** тақмили низоми андоз, ҳадди ақсар кам кардани бори андоз ба тиҷорат аст.

Тавре ки шумо медонед, дар се соли охир шумораи намуҳҳои андоз аз 16 ба 9 кам карда шуд.

Шояд бисёриҳо фаромўш карда бошанд, ки то ба наздикӣ ба фондҳои нафақа, мактаб ва роҳ ба миқдори 3,2 дарсад пардохт карда мешуд, ки ин ба зиммаи соҳибкорон бори гарон мегузошт. Онҳо аз муомилот, новобаста аз ғойаи қорҳонаҳо нигоҳ дошта шуда, ҳаҷми онҳо ба 20-25 фоизи ғойаи расид.

Пас аз бекор кардани ин пардохтҳо фондҳои ғайрибўҷетии тақрибан 7 ҳазор қорҳона аз пардохти андоз озод карда шуданд, ки ҳар сол ба ҳисоби миёна 6 триллион сўмро ташкил меод. Масалан, дар ихтиёри қорҳонаи «Андиҷонкабел» 11 миллиард сўм ва қорҳонаи муштракии «Lactalis Agro» – 3 миллиард сўм боқӣ хоҳад монд.

Ставкаҳои андозӣ амвол, даромад ва андозӣ иттиҳӣ ду баробар кам карда шуданд.

Мисолҳои мушаххас меорам: бори андоз дар соҳаи нақлиёт 3 маротиба, дар санати хўрокворӣ – 2 маротиба, дар санати насоси аз электротехникии – 20 фоиз кам шудааст.

Ҳангоми пандемия, сарфи назар аз афзоиши қорҳонаи хароҷоти давлатӣ, андозӣ арзиши иловагӣ аз 20 то 15 фоиз, андозӣ иттиҳӣ барои соҳаҳои аз ҷама осебдида аз 12 то 1 фоиз қорҳи ёфт ва андозӣ амвол ва замин қомилан қатъ карда шуд. Ин дар навбати худ ба соҳибкорон имкон дод, ки 2 триллион сўми озод шударо ба рушди тиҷорат равона кунанд. Аммо, соҳибкорон саволҳои зиёди асосии марбут ба ставкаҳои андоз ва маъмурияти андозро ба миён мегузоранд.

**Ҷум,** иштирокдорони 23 минтақаи маҳсуси иқтисодӣ аз он ниғарон ҳастанд, ки оё имтиёзоти пешинан онҳо пас аз он соли гузашта Кодекси нави андоз ҷорӣ гардид, ниғаҳ дошта мешавад. Ҷунин муроҷиатҳо аз беш аз 70 қорҳонае, ки дар минтақаҳои маҳсуси иқтисодӣ фаъолият доранд, аз он ҷумла аз қорҳонаи муштракии «АВР» (Қомил Мирзоев) дар вилояти Сирдарё ва «Steel Pipe Company» (Азизхон Ҳофиззонов) дар вилояти Тошканд расидааст.

Аз рӯйи ин масъала меҳоман қатъан бигўям: имтиёзхое, ки ба соҳибкорон, ки дар минтақаҳои иқтисодӣ то моҳи февралӣ соли 2020 қабул гардидаи Қонун «Дар бораи минтақаҳои маҳсуси иқтисодӣ» сабти ном гаштаанд, нигоҳ дошта мешаванд. Аз он ҷумла, ҷунин соҳибкорон аз андозӣ мулк, замин ва об ба муддати то даҳ сол вобаста ба миқдори сармоя озод карда шуда буданд.

Ақун ин имтиёзҳо дар қисми озод намудан аз андоз барои ғойаи пурра карда шуда, дар ихтиёри қорҳонаҳо соли қарӣб 300 миллиард сўм боқӣ мемонад. Масалан, агар қорҳонаи «Tempur Med Farm» дар минтақаи озоди иқтисодӣ «Сирдарё» барои шаш моҳи аввал барои ғойаи дар миқдори 4 миллиард сўм андоз пардохта бошад, дар ниссолаи дуом ҳаҷми миқдор маблағ дар ихтиёри худаш мемонад.

Бо мақсади рақобати баробар дар бозори дохилии ашёи хом маҳсулоте, ки аз хориҷ барои истеҳсоли маҳсулоти содиротбоб муқаррар гаштааст, аз пардохти гумурқ барои воридот озод карда мешавад. Масалан, қорҳонаи «Jizzax Toshtera Textile» дар минтақаи озоди иқтисодӣ «Ҷиззах» тамоми маҳсулоти худро содир менамояд. Аз ҳисоби имтиёзоти мазкур ба ҳар яке як миллион доллар ашёи хом ва полуфабрикатҳое, ки қорҳона дохил менамояд, имтиёзоти гумурқ ба миқдори 2,2 миллиард сўм пешкаш мегардад.

Аммо хуб бояд донист: мо ислоҳоти зиёдорро ҷорӣ менамоем, то ки за-

шуданд.

Бинобар ин ба муовини Сарвазир Ҷ. Қўқорков, вазири молия Т. Ишметов, раиси Қумитаи давлатии андоз Ш. Қудбиев, вазири адлия Р. Давлетов, Бизнес-омбудсман Д. Қосимов дар муддати як моҳ пешниҳод намулдани бекор сохтани амалиёти гузостани ҷазои молиявӣ бинобар натиҷаи назорати камералӣ мақомоти андоз супурда мешавад.

**Шашум,** бинобар тартиби ҷорӣ соҳибкорон дар баробари ҳисоботи андоз барои нархи изофа водор мегарданд, ки ба мақомоти андоз алоҳида муроҷиат намуанд, то ки фарқашро оид ба андозӣ нархи изофа баргардонанд. Ин бевосита ба фаъолияти 14 ҳазор соҳибкор иртибот дошта, онҳоро водор месозад, ки вақт ва неруи худро зоеъ намуанд.

Ба вазири молия Т. Ишметов, раиси Қумитаи давлатии андоз Ш. Қудбиев супурда мешавад, то ки ин масъаларо мухтасар омўхта аз соли оянда амалиёти бозгардондани андозӣ арзиши иловаро бидуни тақозо намулдани ҳуҷатҳои иловагӣ ба амал татбиқ намуанд.

Роҳбари қорҳонаи «SAG» Қамол Абдуллоев ва боз беш аз 200 соҳибкорӣ дигар хоҳиши имконоти баррасии ба ҳисоб гирифтани андозро барои арзиши илова, ки ба мақомоти андоз ва гумурқ пардохтаанд, кардаанд.

Масалан, қорҳонаи «SAG», ки дар ихтиёри худ 700 миллион сўми пешпардохтро дорад, маҷбур буд, ки бар илова 1,4 миллиард сўм гумурқ пардозад. Аз ин рӯ, эътиборан аз соли оянда пойгоҳи маълумоти электронии хидматҳои андоз ва гумурқ байни ҳам барои ҳисобӣ қитоби андозӣ арзиши иловагӣ ба ҳам ҳамаҳанг карда мешаванд. Ёне пардохтҳои зиёдагӣ ба мақомоти андоз дар бобати андозӣ арзиши илова ба ҳисоб гирифта мешавад ва зимни пардохти гумурқ ба инобат гирифта мешавад. Аз ин имтиёз беш аз 10 ҳазор соҳибкор метавонад истифода намуяд.

**Самти сеюм.** Ёке аз мушкилоти қалон барои соҳибкорон ҷудо намулдани қитъаҳои замин мешавад, ки дар ин бобат беш аз чор ҳазор муроҷиат расидааст.

Соли қорӣ мо дар ин самт ислоҳоти зиёдор шурў кардем. Дирўз ман қонуни дахлдорро имзо кардам, ки онро палатаҳои Олий Маҷлис қабул карда буданд. Қабул гардидаи ин ҳуҷат, бемуболиға, дар татбиқи ислоҳоти таърихӣ дар мамлакатамон қадими муҳим гардид. Роҳбарони соҳаҳо ва минтақаҳо, соҳибкорон, шахравандон моҳияти онро дуруст бояд дарк намуанд.

**Ҷум,** пойгоҳи муштаҳами ҳуқуқи барои ба гардиши иқтисодӣ даровардани замин ба вучуд оварда шавад, то ки он ба объекти хариду фурўш ва гарав таъдил ёбад.

**Дуом,** мо тамоми заминҳоро ба ду тоифа тақсим кардем: муқаррароти хоҷагии қишлоқ ва ғайри хоҷагии қишлоқ.

Заминҳои хоҷагии қишлоқ бойгари беназири миллионан мешавад, ки онҳо асоси бехатарии озуқаворӣ мамлақат, қисми ҷудонопазирӣ ҳаёти дехотиёни одӣ мешавад. Аз ин боис заминҳои мазкур танҳо ба иҷора дар асоси озмуни қушод дода мешавад. Озмун аз рӯйи ҳар як қитъаи замин барои он барпо мегардад, то ки ба саволи поён ҷавоби адолатнок пайдо гардад: «Кӣ бештар истиаи соҳиби ҳуқуқи истифода намулдани замин аст?».

Ҳама – ҷӣ дехқон, ҷӣ фермер, ҷӣ агрофирма, ҷӣ кластерҳо дар ин озмун дар шароити баробар иштирок хоҳанд кард.

**Сеюм,** заминҳои муқаррароти ғайри хоҷагии қишлоқ фақат аз тариқи ауксион фурўхта мешавад.

Дар ақуним соли охир доир ба фурўши қушод ва шаффофи замин аз тариқи ауксион мо таърибаи қофӣ ҷамъ намудем. Аммо таҳлил нишон медиҳад, ки дар ақсари ҳолатҳо ба ауксион қитъаҳои замин гузоста мешавад, ки он худуҳо дар минтақаҳои дурдаст ҷойгир буда, соҳиби инфрасохтор нестанд, аз ин рӯ, барои соҳибкорон муносиб нестанд. Аз қасе пўшида нест, ки заминҳои «нағз» бо роҳҳои гуногун дар асоси қарори ҳоким бевосита дода мешуд.

Аз ин пас қитъаҳои замин ба мулкӣ ҳусусӣ фурўхта шуда ва ё иҷора танҳо бинобар натиҷаи савдои қушод аз тариқи ауксион супурда мешавад.

→ (Давомаш дар сах.3).



